

Una benemèrita revista catalana de Mèxic ("Pont Blau", la tasca del qual, testimoniada per més de cent números mensuals, volem saludar i agrair des d'ací) publicava el text d'un article que, sota el títol "Los puntos sobre las íes", havia escrit Josep Maria de Sagarra i que la censura impedí que fos publicat a "La Vanguardia Española". La redacció de "Pont Blau" dona aquest text com si fos una carta i atribueix la seva no-publicació a la negativa del director del diari del senyor Godó. I diu: "Si realment és de Sagarra, alguns lectors se sentiran potser inclinats a perdonar certes febleses al poeta; si no ho és, esperem que la seva reproducció a PONT BLAU - després d'haver circulat profusament per Barcelona - no perjudiqui Sagarra davant les autoritats de facto, perquè bé tindrà manera de demostrar que el text en qüestió no és seu."

Els amics que escriuen a Mèxic i que donen publicitat a aquest text - el qual reproduïm al nostre torn, perquè contra ell que ells suposen, no ha circulat gaire per Catalunya - al.ludeixen un possible perdó, per part dels lectors catalans, a certes febleses del poeta. Si, realment, aquell article no publicat s'hagués conegut prou, és probable que certes reaccions hostils o malhumorades que es produïren en alguns sectors, especialment entre els joves, i que feien que l'enterrament de l'autor d'"El Comte Arnau" no tingués la concurrència que hauria pogut reunir - que hauria reunit - en unes altres circumstàncies. Sagarra, que havia estat proclamat "poeta nacional" i que té al seu haver una producció literària en tots els ordres que el situa en un dels llocs més destacats de la història de la nostra literatura, podia aspirar al pòstum honor d'una manifestació multitudinària, com foren els enterraments de Verdaguer i de Guimerà - dos poetes als quals, per la popularitat, no és pas exagerat de comparar-lo - o, si la situació actual s'hi oposava, a l'aplec de seleccions enfebrorides i de joventuts devotes que fou l'enterrament de Joan Maragall i, en aquests darrers anys, els de Josep Pous i Pagés i de Carles Riba. La llarga i patètica agonia de Josep Maria de Sagarra, seguida dia a dia per la premsa de la ciutat; el fet que, en morir, dues obres seves ocupessin sengles teatres de Barcelona; el record de tants versos lírics o teatrals que canten en la memòria de tots els catalans, tot això no haurà estat prou, sembla, per a compensar, en l'esperit d'alguns, la recent concessió de la Gran Creu d'Alfonso el Sabio, amb la cerimònia i els discursos de la seva imposició, a l'Ateneu, amb les visites oficials a la màxima autoritat de l'Estat i a ministres que no es distingeixen pas per un afecte actiu per a la cultura catalana. "Febleses" en diu, d'aquestes i d'altres manifestacions d'un evident escepticisme sovint interessat de Sagarra la revista de Mèxic. Per a alguns, la paraula és massa benèvola i parlen fins i tot de traïció. I això, a despit dels discursos en castellà i de la visita a Franco i d'alguns articles desafortunats de "Destino" i de només haver deixat com a escrit pòstum un drama escrit en castellà, això és, no solament injust sinó també contraproduent. Renunciar, per aquest ressentiment, a tenir com a una de les grans figures de la nostra poesia i de la nostra llengua Josep Maria de Sagarra és una reacció, potser natural, dels qui encara es reciten "La campana de Sant Honorat", algunes tirades d'"El Foc de les Ginesteres" o la lletra del fallit himne nacional que es deia "El Cant del Poble".

Es evident que la major part dels catalans que, per patriotisme, es creïen obligats a deixar d'assistir a l'enterrament de Sagarra, no resistien sense un cert tremolor íntim i una alenada d'abrandament la recitació no ja d'un d'aquests textos ja al.ludits, sinó els de qualsevol dels drames i les comèdies que donaven a l'autor de "La filla del Carmesí" la seva gran popularitat d'home de teatre. Després de Frederic Soler, d'Angel Guimerà i de Santiago Rusiñol, és evident que l'autor català que ha dut més públic al

Romea o al Novetats, que ha desvetllat més entusiasme, que hafet riure i plorar amb els seus versos més espectadors, ha estat Josep Maria de Sagarra. Que "La corona d'espines", "Les llàgrimes d'Angelina", "L'hostal de la glòria", "La filla del Carmesí" o "L'hereu i la forastera" no siguin, en el fons gran cosa més que melodrames bon xic primaris i que utilitzen recursos tan vells com d'èxit provat, no vol dir res. Es la màgia de la paraula, l'encís del vers, la música que s'endua la voluntat crítica de l'oient, allò que compta. Música, hem dit: potser sí que, fet i fet, els drames i les comèdies en vers de Josep Maria de Sagarra no eren altra cosa que òperes o sarsueles en les quals lletra i música anaven foses en l'enfilall de versos aptes per a la recitació i grats a les orelles. Aries de tenor i de tiple, duos, concertants, cors, tot hi és. I tot hi és, per la màgia verbal de l'escriptor, en la llengua que ell maneja i que és la llengua catalana. Això fa que les seves obres, de tret segur damunt un públic català, siguin intradufbles. I fa que, privades de la música del vers, la major part de les obres teatrals en prosa de la darrera època - llevat de "La ferida lluminosa", un dels èxits més grans del teatre català de tots els temps, per raons que serien molt llargues d'escatir - no arribessin a entrar dintre l'espètit dels espectadors amb la facilitat de les comèdies i els drames en vers. I això que en alguna d'aquestes obres de la darrera època - "La fortuna de Sílvia", "Galathea", per exemple - Sagarra s'encarava amb temes nous i intentava una renovació a fons de la seva manera.

Tot i que, com a prosista, ens hagi deixat tres novel·les virolades i picants, uns reculls de brillants articles periodístics ("Cafè, copa i puro" i "L'aperitiu"), i unes memòries més exteriors que íntimes, però que contenen pàgines d'una extraordinària vivacitat i una galeria de retrats de traç incisiu, Josep Maria de Sagarra haurà estat, doncs, un poeta català. Probablement, un dels més grans poetes catalans del nostre segle. I això, d'ençà de les seves primeres produccions dels vint anys: "Chora", "Record de Solsona", "Mater Lachrymarum" i "L'hereu Riera" formen part del seu primer recull. "El mal caçador", "El Poema de Nadal", "El comte Arnau" i l'enorme "Poema de Montserrat" hauran estat fites importants d'una evolució que té, tanmateix, una constant empena lírica. Les traduccions del Dant i de Shakespeare ofereixen, altrament, la prova d'una tossuda i eficaç dedicació a grans empreses. Totes dues versions enriqueixen d'una manera esplèndida el nostre tresor cultural.

Quants motius no tindriem, doncs, per reivindicar Josep Maria de Sagarra com a figura eminent de la nostra literatura! Les anècdotes, per penoses que siguin, dels darrers anys, seran oblidades. Ni que no ho fossin, no ens han de fer oblidar, elles, que aquest home que ens ha deixat, als seixanta-set anys, carregat de glòria i de real popularitat, era Mestre en Cai Saber, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, membre de l'Acadèmia de Bones Lletres, titular dels Premis Crexells, Ignasi Iglésies i Joaquim Folguera, donats un dia per la Generalitat de Catalunya, gran escriptor, que ha sabut fer ressonar la llengua catalana dalt dels escenaris i fer-la cantar en notes de lied modern i que ha aconseguit una cosa molt important - important per a totes les literatures, per a totes les cultures, i potser més per a la nostra - la popularitat més autèntica.

Pere BLANQUERNA.